

Den forsvundne døbefont fra Vestervig kirke

Ikke alt inventar i vore kirker er tænkt til den nuværende kirke. I årene da kirkerne var i privateje, skiftede meget inventar plads. Noget blev solgt, andet kasseret eller foræret bort. Alle generationer har ønsket fornyelse i kirkeinventaret, hvad vi stadig kan se eksempler på i den standende debat om bl.a. kirkekunst.

Poul Sasser Jensens artikel viser et eksempel på, at hver tid har sin stil og smag – og tingene ikke altid er, som de ser ud til.

Under arbejdet med at skrive en bog om Brdr. Jensens stenhuggeri i Thisted stødte jeg på en historie om en døbefont i Vestervig kirke, jeg mener kan have almen interesse. Denne historie kan bl.a. fortælle, hvor hurtigt nogle ting bliver glemte.

Brdr. Jensens stenhuggeri havde lavet en døbefont til Vestervig kirke i 1933. Den findes ikke i kirken længere, og de mennesker, jeg spurgte i Vestervig, kendte ikke noget til den. I Nationalmuseets udgivelser fra 1942 »Danmarks kirker«, Tisted Amt, hæfte 6, står der, at der er 2 døbefonte i Vestervig kirke: en gammel norsk døbefont af klæbersten og en granitdøbefont lavet af Brdr. Jensen, Thisted i 1933.

I Henrik Bolt-Jørgensens bog »Vestervig kirke« fra 1990, er døbefonten fra 1933 slet ikke nævnt.

I Vestervig kirke spurgte jeg kustoden om døbefonten, men den kendte han ikke noget til.

Hvis ikke jeg havde billeder og tegninger af døbefonten, kunne man tro, den aldrig havde eksisteret. Denne døbefont havde været et af Brdr. Jensens fine arbejder, som de var meget stolte over. Jeg besluttede mig for at finde ud af historien om døbefonten i Vestervig kirke.

Ideen om en ny døbefont fødes

Brdr. Jensens stenhuggeri i Thisted blev grundlagt i 1908 af de 2 bornholmske brødre Wilfred Sanderhoff Jensen og (min farfar) Carl Jensen. Dette firma havde stor fremgang og havde i 1920'erne ansat omkring 15 mand. Firmaet havde kontor i Storegade 16 og huggepladsen lå på Kastet 9 (nu Granitvænget). Fra 1940'erne dalede antallet af ansatte. Efter Carl Jensens død i 1945 overtog Carls sønner Henning Wienberg Jensen og (min far) Børge Sasser Jensen deres fars halvpart. Børge Sasser drev firmaet indtil 1978. I dag er det flyttet uden for byen, er overtaget af Ole Kristensen og har skiftet navn til »Stenhuggeren Thisted«.

I 1917-21 gennemgik Vestervig kirke en meget stor gennemgribende restaurering. Arkitekt Mogens Clemmensen stod for restaureringen, og Brdr. Jensens stenhuggeri i Thisted, som havde stor erfaring i kirkerestaurering, stod for stenhuggerarbejdet. Det var et meget omfattende arbejde, hvor man prøvede at føre den meget forfaldne kirke tilbage til sin oprindelige stil. Meget af kirken skulle sættes om, og

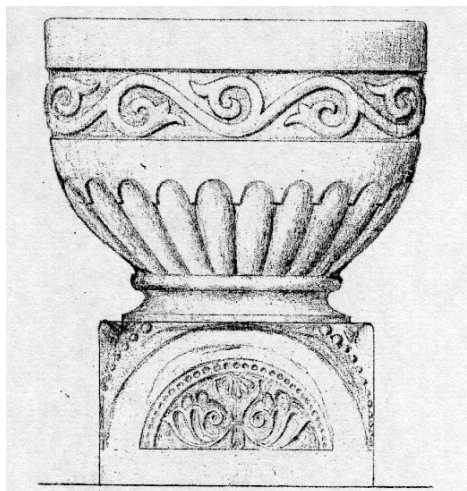
mange sten skulle rekonstrueres. Resultatet blev meget vellykket og Brdr. Jensen var meget stolte over deres del af opgaven.

Kirken havde dengang en meget gammel og speciel døbefont, lavet i Norge af klæbersten omkring 1300-tallet.

Knud Schjødt-Pedersen, som var sognepræst i Vestervig 1966-1994, har fortalt mig følgende historie, som han havde fået fortalt af et gammelt, nu afdød menighedsrådsmedlem.

Denne gamle norske døbefont stod, som det var skik i middelalderen, lige indenfor kirkedøren. De udøbte børn måtte ikke komme op i kirkekoret.

Nu da kirken var blevet lavet så pænt i stand, ville menighedsrådet gerne have flyttet døbefonten op i koret, sådan som det var blevet skik. Der blev søgt om at flytte fonten, men Nationalmuseet gav afslag, døbefonten skulle stå, hvor den altid havde stået. Det var meget magtpåliggende for menigheden i Vestervig at få døbefonten flyttet, så der måtte tænkes kreativt. Det blev derfor besluttet at lave

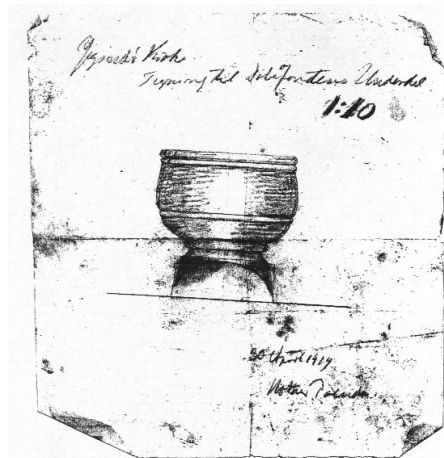

En af skitserne til døbefonten i Vestervig.

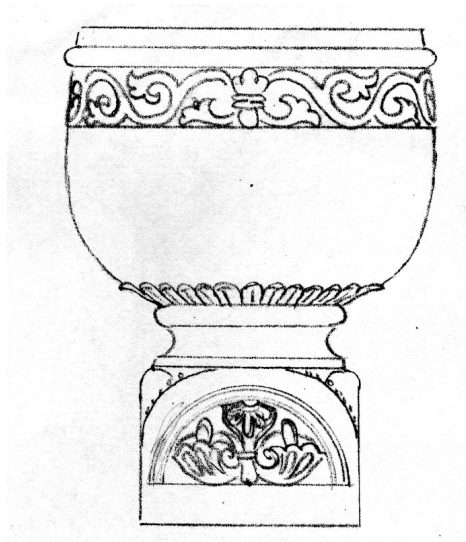
en ny døbefont til kirken, som kunne stå i koret, slutter tidligere sognepræst Schjødt-Pedersen.

Den daværende præst i Vestervig (1912-1933) Henrik Martin Laursen havde nogle ideer og havde tegnet nogle skitser til en ny døbefont, og menighedsrådet henvendte sig til arkitekt Hother Paludan, som havde stået for en stor række kirkerestaureringer i Nordjylland. Jeg har i bøgerne »Danmarks kirker« fundet 12 kirker i Thy og Mors, hvor Paludan stod for restaureringen. Paludan havde tidligere samarbejdet med Brdr. Jensens stenhuggeri, så han henvendte sig til dem med opgaven.

Der blev gået meget seriøst til arbejdet. Man ønskede, at døbefonten skulle falde ind i den nyrestaurerede kirke. Derfor brugte man de gamle dekorationer i kirken som grundlag for udsmykningen af døbefonten. Søjlekapitalet på de vestlige arkadesøjler er udsmykket med et rankeslyng, som blev brugt på døbefontens kant. Døbefontens fodstykke er smykket af et skjold med symmetrisk bladværk indrammet af et

Tegning til ny underdel af døbefonten i Jegindø kirke, tegnet af Hother Paludan d. 20. april 1919.

Den endelige skitse af døbefonten.

perlebesat buebånd. Denne dekoration er hentet fra kirkens apsis, hvor terningekapitæler afslutter halvsøjlerne.

Arbejdet udføres

I stenhuggeriets lønningsregnskab kan det ses, at stenhugger Niels Chr. Andreas Christensen gik i gang med arbejdet omkring d. 15. juli 1933. N. C. A. Christensen

Den nordvestlige arkadesøjles rankeslyng er brugt som udsmykning på døbefontens kant.

var en dygtig stenhugger, som var ansat i firmaet i perioden 1919-37. Døbefonten blev hugget i lys, rødlig svensk granit og stenhugger Christensen skulle, som det står i lønningsbogen, hugge det grove. Den 15. august, efter 118 timers arbejde var Christensen færdig med sin del af fonten.

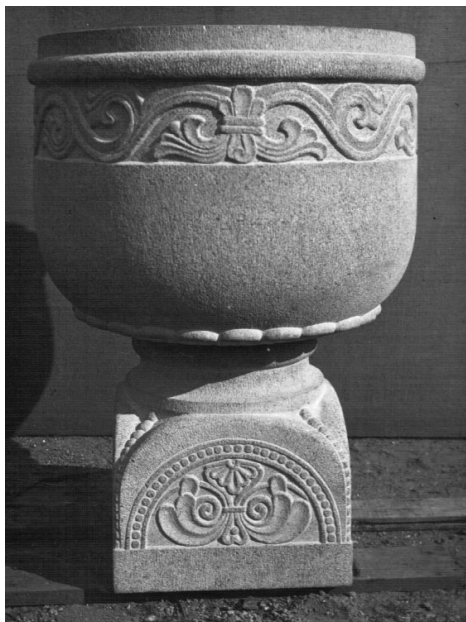
Dekorationerne blev hugget af stenhuggermester Carl Jensen. Carl havde stor erfaring i dekorationsarbejde. Han havde bl.a. fra sin tid som ansat hos stenhuggerfirmaet Brdr. Willefrance i Nørresundby, lavet døbefonten i Sæby kirke og været med til at hugge de store relieffer til Toldboden i Aalborg. I Thisted har Carl Jensen bl.a. lavet et relief af H. C. Andersen, som står i Borgerskolens gård, og indgangspartiet på den gamle administrationsbygning på Nytorv.

Indvielsen af fonten

Søndag d. 10. august 1933 indviedes den nye døbefont i Vestervig kirke, som var blevet placeret i kirkens kor. De lokale aviser skrev meget rosende om døbefonten.

Motivet fra terningekapitælerne på kirkens apsis, er brugt på døbefontens fodstykke.

Den færdige døbefont inden opstillingen i kirken.

Den 12. september 1933 skriver Socialdemokraten: »I Vestervig kirke indviedes i søndags ovenstående (foto) smukke nye døbefont. Ornamenterne svarer nøje til kirkens kapitæler, således at døbefonten passer smukt ind i kirken, der hidtil kun har haft en meget gammel, kunstnerisk og skønhedsmæssig værdiløs døbefont.

Det er Brdr. Jensen i Thisted, der har forarbejdet den nye døbefont, som er udført i dejlig lys, svensk granit, et stykke arbejde, der gør Thisted-håndværket ære«.

Thisted Amts Avis skrev bl.a.: »Pastor Laursen har selv givet udkastet til døbefonten, og har i længere tid syslet med tanken, og resultatet er da også blevet fuldendt«.

Glæden var stor. Vestervig kirke havde fået en døbefont i koret, og Brødrene Jensen var stolte af den fine omtale døbefonten fik.

De 2 stenhuggermestre havde fordelt arbejdet i firmaet således, at Carl Jensen stod for den håndværksmæssige side, og Wilfred Sanderhoff Jensen tog sig af kontor og den udadrettede del af arbejdet. Wilfred havde en del tillidshverv, og sad i en årrække i Thisted byråd for de konservative. I perioden 1935-45 var han formand for stenhuggermesterforeningen i Jylland. I 1939 afholdt stenhuggermesterforeningen delegeretmøde i Thisted, og i den anledning blev der arrangeret udflugt, hvor stenhuggermestrene bl.a. skulle se Vestervig kirke og døbefonten.

Brdr. Jensen var stolte af deres arbejde og sendte, som anbefaling for firmaet, en af avisartiklerne fra indvielsen af døbefonten til Nationalmuseet.

Vestervig kirke med den nye døbefont.

Noget var blevet glemt

Så var glæden forbi, for sognerådet havde glemt at søge om at måtte anbringe en ny døbefont i Vestervig kirke. Både Nationalmuseet, kirkeministeriet og Aalborg stift følte sig forbigået, reglerne var blevet overset.

Den 26. september 1933 skriver Nationalmuseet til kirkeministeriet om Vestervig menighedsråds tilsidesættelse af kgl. anordning af 14. maj 1923. I brevet står bl.a., at der skulle være søgt om tilladelse til anbringelse af den nye døbefont. Nationalmuseet skriver videre: *»Den gamle døbefont er arkæologisk set meget mærkelig, da den både er udført af norsk materiale (klæbersten) og hører til en, i Norge, ret udbredt døbefonttype, der ikke blot i det nuværende, men også i det middelalderlige Danmark kun kendes et andet sted, nemlig fra Sct. Ibs kirke på Hven. Antagelig er den gamle font opstillet andetsteds i kirken, men skulle den være fjernet herfra, bør den absolut atter føres tilbage, så meget mere som den efter det overfor udviklede kan være et vidnesbyrd om den gamle handelsforbindelse mellem det nordvestlige Jylland og Syd-Norge, der har holdt sig ned til 1870-1880'erne«.*

Der bliver brevvekslet mellem bl.a. Nationalmuseet, kirkeministeriet og stiftamtmanden. Den 7. juli 1934 skriver kirkeministeriet til Stiftøvrigheden over Aalborg Stift: *»Efter modtagelsen af den med hr. Stiftamtsmandens og Deres Højærværdigheds skrivelse af 14. juni 1934 hertil tilbagefulgte sag, hvoraf fremgår, at Vestervig Menighedsråd, uden at indhente ministeriets godkendelse, i Vestervig kirke har ladet opstille en af en privat person til kirken skænket granitdøbefont med døbefad og henflyttet kirkens gamle døbefont til*

kirkens nordre sideskib, skal man, næst at bede Dem tilkendegive Vestervig Menighedsråd, at ministeriet meget må beklage, at rådet har tilsidesat bestemmelsen i kgl. anordning af 14. maj 1923 § 18, stk. 1, tjenstlig meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet, der på ny har brevvekslet med direktøren for Nationalmuseet om sagen, efter omstændighederne kan godkende, at den nye døbefont benyttes indtil videre på betingelse af, at fonten på den gamle døbefonts plads lige øst for stolesæderne til venstre i kirken, samt at kirkens gamle døbefont opstilles nederst i kirken ved indgangen i stedet for som sket i kirkens sideskib«.

Kongens magt, eller hvad?

Nu faldt der ro over sagen et stykke tid. Tidligere sognepræst i Vestervig Knud Schjødt-Pedersen har fortalt mig følgende historie, som han har fået fortalt af ældre i sognet.

På et besøg i Thy besøgte Kong Christian d. 10. Vestervig kirke. (Det kan have været i 1938-39, da broerne i Oddesund og Vilsund blev indviede.) Kong Christian spurgte, hvorfor kirken havde 2 døbefonte og fik fortalt historien, om at man ikke måtte flytte den gamle døbefont op i koret. Kongen sagde, at hvis han havde et barn, som skulle døbes i Vestervig, så skulle det være i den gamle oprindelige døbefont. Kongens magt er stor, og han fik det ordnet sådan, at den gamle døbefont blev flyttet op i koret.

Denne historie falder godt nok ind i, hvad der senere skete. I et af Nationalmuseets gamle referater kan der læses, at menighedsrådet i Vestervig d. 13. september 1952 søger om at flytte den gamle

ad f. W. $\frac{133}{34}$ 10/17
KIRKEMINISTERIET.

København, d. 7. Juli 1934.

M.G.

Journal No. 4.G.1570.
(Bedes anført i Skrivelser
denne Sag vedrørende.)

Ministeriet har D.D. tilskrevet Stiftsøvrigheden
over Aalborg Stift saaledes:

" Efter Modtagelsen af den med Hr. Stiftamtmandens
og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 14. Juni 1934 (21-51/1933)
hertil tilbagefulgte Sag, hvoraf fremgaar, at Vestervig Menig-
hedsraad, uden at indhente Ministeriets Godkendelse, i Vestervig
Kirke har ladet opstille en af en privat Person til Kirken skæn-
ket Garnitdøbefont med Døbefad og henflyttet Kirkens gamle Døbe-
font til Kirkens nordre Sideskib, skal man, næst at bede Dem til-
kendegive Vestervig Menighedsraad, at Ministeriet meget maa be-
klage, at Raadet har tilsidesat Bestemmelsen i kgl. Anordning af
14. Mai 1923 § 18, Stk. 1, tjenstlig meddele til Efterretning og
videre Bekendtgørelse, at Ministeriet, der paany har brevvekslet
med Direktøren for Nationalmuseet om Sagen, efter Omstændighe-
derne kan godkende, at den nye Døbefont benyttes indtil videre
paa Betingelse af, at Fonten anbringes paa den gamle Døbefonts
Plads lige øst for Stolestaderne tilvenstre i Kirken, samt at
Kirkens gamle Døbefont opstilles nederst i Kirken ved Indgangen
i Stedet for som sket i Kirkens Sideskib. "

Hvilket herved meddeles Hr. Museumsdirektøren til Efterret-
ning med Henvisning til Deres Skrivelse af 10. Februar 1934.

P.M.G.
E.S.
K. Madrup

døbefont: »Ved skrivelse af 7. juli 1934 har det høje ministerium beordret Vestervig kirkes gamle klæberstensdøbefont indtil videre anbragt på dens oprindelige plads ved kirkens indgang«.

Efter at hindringerne for den nye døbefonts fjernelse fra kirken nu er borte, anser menighedsrådet tidspunktet for at være inde til, at den gamle font atter tages i brug og anbringes i kirkens kor.

Den nye font kunne så eventuelt, hvis det kom til at ligge for, afhændes til en nyopført kirke i stiftet, eller til en kirke, der er i trang for en ny – smuk romansk – døbefont.

Ved nærværende skrivelse skulle menighedsrådet for Vestervig sogn tillade sig at andrage om det høje ministeriums tilkendegivelse af, om en sådan flytning kan finde sted, og om Nationalmuseet billiger denne plan og i bekræftende fald vil anvise stedet, hvor kirkens døbefont skal stå«.

Provstiudvalget anbefaler d. 15. september 1952, at den gamle døbefont tages i brug og anbringes der, hvor den nye i øjeblikket står, og tillige anbefale, at der gives menighedsrådet tilladelse til ved lejlighed at afhænde den nye font til en anden kirke.

Var det den løsning menighedsrådet i Vestervig ønskede? Det var i hvert fald det, man ønskede fra starten, nemlig at flytte den gamle døbefont op i koret. Det blev en noget dyr løsning, at der skulle laves en ny døbefont, før det kunne lykkes at flytte den gamle. Den nye font var blevet skænket af en privatperson, så menighedsrådets udgifter må have været ret begrænsede.

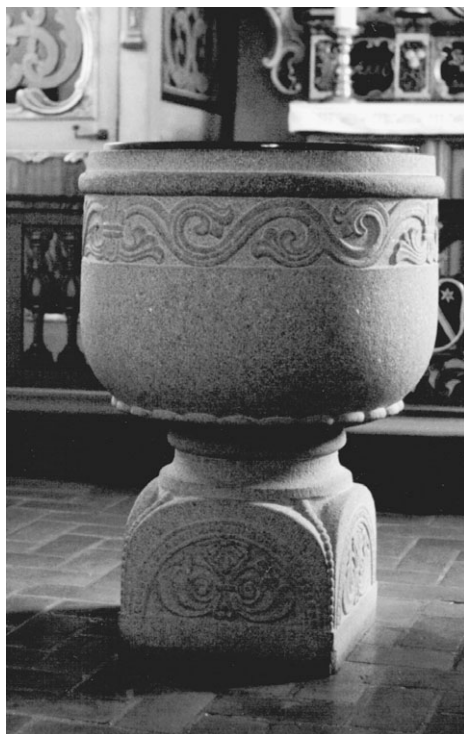
Det er sjovt som moden kan skifte. Den gamle, »værdiløse« norske døbefont blev igen en arkæologisk og kulturhistorisk perle, og den nye »flotte« døbefont, som var tilpasset kirkens gamle ornament, var nu nærmest værdiløs.

Mysteriet opklares

Lidt nord for Lemvig ligger Nørlem kirke. Den ligger på en bakke med en storslået udsigt over Nissum bredning, ja næsten helt til Vestervig.

I Viborg Stiftsårbog fra 1976 har arkitekt Sven Fritz skrevet en artikel »To englebårne sølvdåbsfade i Viborg Stift«. Det ene af disse dåbsfade var i Nørlem kirke indtil 1907. Det var, kort fortalt, en træ-engel som holdt et dåbsfad og som kunne hejses ned ved hjælp af en kæde, når det skulle bruges til dåbshandlinger.

I stedet for englen fik Nørlem kirke ca. 1908 en granitdøbefont, hvor i det gamle dåbsfad blev anbragt. Fonten bestod af en

Døbefonten i Nørlem kirke.

Nørlem kirke.

søjle med et bredere fontstykke tilpasset sølvdåbsfadet.

I 1955 gav kirkeministeriet tilladelse til, at Nørlem kirke måtte sælge sin søjleformede stendøbefont til Obbekjær kirke i Ribe herred, og i stedet for købte Nørlem kirke en granitdøbefont, som var lavet i 1933 til Vestervig kirke. Døbefonten fra Vestervig blev flyttet til Nørlem kirke i 1956, hvor den stadig står og kan ses.

Mysteriet var løst. Den forsvundne døbefont fra Vestervig kirke var fundet. Tilbage er et par løse ender.

Hvordan kunne kendskabet til døbefonten i Vestervig stort set forsvinde på min-

dre end 70 år? Jeg skulle til en tidligere ansat præst og Nationalmuseet for at finde folk med kendskab til døbefonten. Måske har jeg bare været uheldig, eller måske sad der nogle i menighedsrådet, som ønskede historien glemt.

Døbefonten blev givet til kirken af en privatperson. Var det med denne anonyme givers vidende og samtykke, at døbefonten kom til et andet sogn?

Hvorfor valgte menighedsrådet ikke at beholde denne gave og give den en anden placering?

Som i så mange mysterier er det op til læseren selv at udtænke svarene.